

بازتاب خبری

بریده جراید خراسان رضوی

تاریخ: ۱۳۹۷/۰۲/۰۵

روابط عمومی
اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

بازتاب خبری

اخبار اداره کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

خراسان رضوی - صفحه ۸ - شماره انتشار ۳۸۳۴ - تاریخ ۹۷/۰۲/۰۵

بافت قدیمی شهرها؛ هویتی که باید احیا شود

نویسنده: محمدرضا اخوان عبداللهیان مدیر کل راه و شهرسازی خراسان رضوی

یافت های قدیمی شهرها تاکنون روش های برخورد متفاوتی را به خود دیده اند. در دوره ای، این بخش از بدنه شهر -خواه یافت اجتماعی آن کارکرد داشت یا نه- محکوم به تغییر و اقداماتی اتخاذ شد که به اصطلاح به آن رویکرد یولدوزری نیز گفته می شد. در این نگاه یافت های فرسوده، مشخصه هایی از جمله ریزدانگی، یافت متراکم و نفوذ تایتیری داشتند که نه تنها یافت های قدیمی بلکه یافت های مناطق حاشیه شهرها را که براساس ضوابط شهرسازی پنا نشده بودند، نیز شامل می شد. در این رویکرد یافت های اجتماعی و تاریخی ارزش کمی داشت و بیشتر به ارزش اقتصادی املاک و اراضی یافت ها توجه و این یافت ها، بدون در نظر گرفتن ارزش آن، تخریب و ساختاری جدید جایگزین آن می شد. این رویکرد در شهری مانند مشهد به تخریب بخش زیادی از یافت پیرامون حرم مطهر رضوی که یکی از ارزشمندترین یافت های تاریخی و اجتماعی کشور بود، منجر شد و به جرئت می توان گفت که تایتیردانه هزینه های زیادی صرف شد تا بخشی از هویت فرهنگی و تاریخی مشهد از بین برود! البته مختصر اعتراضاتی در این زمینه صورت گرفت اما به دلیل توان تبلیغاتی مجریان طرح، تقریباً گلايه ها از تخریب هویت شهر کمتر شنیده می شد و تا زمانی که رویکردها و راهبردها تغییر نکرد، مردم همچنان در منگنه فریز بودن محدوده طرح های توسازی سوختند و ساختند. اما به مرور زمان صدای اعتراض به روند توسازی این یافت بلندتر شد. هر چند بخش زیادی از مردم ساکن در این یافت ها که عمری را در آن سپری کرده بودند، کوچ کرده و ساکن دیگر نقاط شهر شده بودند اما بالاخره رویکردها نسبت به نحوه سامان دهی این یافت ها تغییر کرد و به سازی یافت فرسوده و سپس یافت های تاکارآمد به ادبیات مدیریت شهرها وارد شد، اما هنوز سامان دهی این یافت در راه تکامل بود، تا این که رویکرد تکمیلی تر یعنی «یازافزینی شهری» مطرح و اجرایی شد. با نگاه یازافزینی شهری، سند ملی راهبردی احیاء به سازی و توسازی و توانمند سازی یافت های فرسوده و تاکارآمد شهری تدوین شد که نقطه عطفی در تغییر موضع نسبت به نحوه برخورد با یافت های قدیمی و تاکارآمد بود. هدف این سند، جلب همکاری و مشارکت تمامی دستگاه های ذی ربط در فرایند یازافزینی پایدار محدوده ها و محله های هدف بود تا در این زمینه یستر حفظ حقوق شهروندی، ارتقای کیفیت زندگی، یازبانی هویت شهری و... فراهم آید. در سند ملی به سازی یافت های تاکارآمد شهری، یرنامه ها در دو قالب رویکردهای پیشگیرانه و تدابیر مربوط به فرایند یازافزینی پایدار مورد توجه قرار گرفت. همچنین براساس تجربه گذشته، بر این مهم تاکید شد که اگر علل پیدایش و گسترش تایه سامانی ها در یافت های شهری مشخص نشود، تدابیر صرفاً پیشگیرانه یا تاکید بر اقدامات کالیدی، مشکلی را رفع نخواهد کرد. معتقدیم، هر کدام از قسمت های موجود در یافت تاکارآمد شهری باید متناسب با شرایط خودش درمان و اصلاح شود. به عنوان مثال یافت هایی که ارزش تاریخی- فرهنگی دارند باید متناسب با ظرفیتی که دارند، یرایر قوانین موضوعه سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تعیین تکلیف شوند و فرایندهای احیا (یاز زنده سازی)، توسازی، یازافزینی شهری، سامان دهی و توانمندسازی و توسعه درونی متناسب یا تیاز آن ها انجام شود و در این خصوص تسخه واحدی برای همه پیچیده نشود. برای این که بدانییم کدامین تسخه را برای یازافزینی شهری تجویز کنیم، لازم است بدانییم که شرایط در این یافت ها چگونه است و یا چه مشکلاتی مواجه اند. تایه سامانی این پهنه ها به دلیل ساخت وسازهای بی رویه در گذشته است که بر اثر گسترش بی رویه شهرها و روستاهای اطراف در شهرها ادغام شده اند. در این یافت ها ترخ ییکاری بیشتر از میانگین دیگر نقاط شهر و واحدهای مسکوتی کم دوام تر و تراکم جمعیت از متوسط دیگر مناطق بیشتر است. در نتیجه شاهدیم که دسترسی و سرانه خدمات شهری کمتری در مقایسه یا دیگر نقاط شهر دارند و به هویت تاریخی-

فرهنگی آن‌ها بی توجهی شده است. روند شتابان رشد جمعیت شهری طی پنج دهه اخیر، رعایت نکردن عدالت در توزیع خدمات و امکانات اعم از توزیع ثروت و امکانات، تا کارآمدی برخی سیاست‌ها، چالش‌های بازار املاک و مستغلات، بازار پولی و مالی و... را می‌توان از جمله عوامل پیدایش وضعیت کنونی دانست. راهکار اجرایی برای باز زنده سازی، توسعه از درون یا توانمندسازی ساکنان این یافت هاست. در استان خراسان رضوی برای ۳۰ شهر استان طرح احیاء، توسازی و به سازی یافت های تا کارآمد شهری تهیه شده است و دولت طی چند سال اخیر برای تأمین زیرساخت‌هایی در این مناطق اقدام کرده است. دولت در یافت‌هایی مانند سکونتگاه‌های غیررسمی، زیرساخت‌هایی مانند شبکه فاضلاب و اصلاح شبکه‌های دسترسی را با کمک و مشارکت مردم در دستور کار دارد و حدود ۲۶۷ میلیارد تومان اعتبار تیز به حاشیه شهر مشهد اختصاص داده است اما تأمین زیرساخت‌ها به تنهایی کفایت نمی‌کند و مسئله مهم‌تر، هویت یخشی، ارتقای جایگاه فرهنگی و احیای زندگی در این یافت هاست که یخشی از پروژه ملی یازآفرینی شهری هم اکنون در یافت حاشیه ای شهر مشهد در حال اجراست که امیدواریم این اهداف را محقق سازد.